

Професор Вера Битракова Грозданова - археолог и научник

УДК: 902-05 Битракова, Г.В.

Да се напишат неколку збора за проф. д-р Вера Битракова Грозданова и за нејзината работа на терен, претставува исклучително тешка задача, не затоа што нема што да се каже, туку напротив, затоа што има многу да се зборува. Ми претставува чест и задоволство што токму мене тоа ми е доверено.

Таа беше мој професор во текот на студиите на Институтот за историја на уметност и археологија, а потоа и ментор, чии совети од областа на античката археологија, особено од хеленистичката керамика му дадоа вистинска насока на моето стручно оформување. Нашата заедничка работа и дружба на археолошките локалитети започна во 1999 г., на островот Голем Град - Преспа, каде што таа, по подолга пауза повторно се врати со мала, но одбрана екипа. Оттогаш наваму, еве веќе седум години, поминуваме заедно по две недели на островот.

Во долгата професионална кариера, проф. Битракова Грозданова учествувала и раководела голем број археолошки истражувања, но секогаш вели: „...Голем Град е најубавиот терен. Малу археологија, малу одмор покрај езерото...“

И навистина е така. Но, оние кои го познаваат островот, непредвидливото езеро и условите за работа, знаат дека е потребен голем напор да се организира еден ваков терен, практично надвор од цивилизација. Често пати на островот, или во релаксирана попладневна атмосфера во с. Конско, каде што со години е сместена екипата, таа раскажува за нејзиното прво доаѓање на островот во дамнешните шеесетти години, кога во селото немало ни струја, за условите во кои тогаш работела, за откритијата. Од друга страна пак, оние кои ја познаваат професорката знаат дека тоа за неа и не претставува некој голем проблем. Теренот функционира благодарение на нејзиниот цврст и решителен карактер и одлични организациски способности. За неа не постои нерешлив проблем, а понекогаш е вистински уметник во изнаоѓање едноставни и практични решенија. Таа умешност пак, се

должи на искуството, а како пример честопати ја посочува добрата организација на локалитетите во Хрватска на кои учествувала во времето на нејзините студентски денови.

Професорката на терен е во постојано движење. Не седнува додека не го прошета цел остров, да види што се случува со базиликите, црквите, со фојата. На островот секогаш се работи на неколку локации, а таа успева секаде да е присутна.

Вистинско задоволство е да се работи со проф. Битракова Грозданова, која својата педагошка дејност од факултетските предавални ја пренесува на теренот. Таа секогаш е отворена за разговор, несебично споделувајќи го своето знаење. Нејзиниот однос со сите членови на екипата е крајно професионален, понекогаш „строг“, но секогаш принципиелен и доследен. Секогаш ѝ се восхитував на енергијата и трпението и уште повеќе на научниот и методолошки пристап во работата, приоѓајќи на секој проблем со студиозност и аналитичност што е својствено за научник од нејзин ранг. А тоа го покажува и нејзината научна работа и богатата библиографија од која се гледа нејзиното големо познавање на разни проблематики од рано-античката, римската, па и средновековната археологија.

Голем Град не е терен кој нуди сензационални откритија, но секоја година отвора нови прашања кои го предизвикуваат истражувачкиот дух на професорката, заради што таа повторно му се враќа веќе триесетина години. Впрочем, таа никогаш не трага по сензации. Нејзината големина се состои токму во умешноста не само од големите, атрактивни наоди, туку и од малите и навидум безначајни откритија да извлече големи заклучоци значајни за археолошката наука.

Нашата соработка продолжи и на други локалитети: во нејзиниот роден Охрид, на базиликата во с. Ташмаруништа и некрополата Св. Илија во с. Делогожда - Струшко, а особено ми беа драги нејзините посети на локалитетот Вардарски Рид - Гевгелија каде што секогаш се добредојдени нејзините корисни сугестии.

Ова е еден мал подарок за една голема дама, голем научник и пред сè, една прекрасна личност проф. д-р Вера Битракова Грозданова.

Силвана Блажевска

Проф. Вера Биѣракова Грозданова на островој Голем Град, со екипата

Prof. Vera Bitrakova Grozdanova and the team at the Island Golem Grad

Professor Vera Bitrakova Grozdanova - An Archaeologist and Scholar

UDK: 902-05 Битракова, Г.В.

Writing several words about Professor Vera Bitrakova Grozdanova and her field work is an exceptionally difficult task; this is not because there is little to say, but on the contrary, because there is lot. It is my honour and pleasure that this task was given to me.

She was my professor during my studies at the Institute for History of Art and Archaeology and then my mentor, whose advice about archaeology of the ancient world, especially Hellenistic pottery gave a real direction to my professional improvement. Our work and time spent together at the archaeological sites started in 1999, at Golem Grad Island in Prespa Lake, where after a long break, she returned again with a small, selected team. Since then, for seven years, we have been spending two weeks per year on the island.

In her long professional career, Professor Bitrakova Grozdanova participated in and led a large number of archaeological researches, but she always says: "...Golem Grad is the most beautiful site. A bit of archaeology, and a bit of holiday by the lake..."

Indeed it is. But those who know the island, the unpredictable lake and the working conditions, also know that a lot of effort is needed to organise such an excavations, practically outside civilization. When we are on the island, or in the relaxed afternoon atmosphere at the village of Konsko where the team has been staying for years, she often speaks about her first arrival there, in the sixties. She tells us how there was no electricity in the village back then, speaks about the conditions in which she used to work then and the discoveries that she made. On the other hand, those who know the professor also know that is not a big problem for her. The excavations functions thanks to her firm and decisive character and excellent organizational abilities. For her, there are no unsolvable problems, and sometimes she is a real artist in finding simple and practical solutions. This art is a result of her experience, and an example that she always mentions is the good organization of the sites in Croatia where she worked on during her student days.

The professor is in constant action in the field. She would not rest until she walked around the complete island, to see what is happening with the basilicas, churches, ju-

nipers. At the island there are always several active locations, and she manages to be everywhere.

It is real pleasure to work with Professor Bitrakova Grozdanova who transfers her pedagogical activity from the classrooms to the field. She is always accessible for a conversation, unselfishly sharing her knowledge. Her relations with all members of the team are extremely professional, sometimes "strict", but always principled and consistent. I have always admired her energy and patience and even more her scholarly and methodological approach to work, as she treated every problem with diligence and an analytical eye which is typical for a scholar of her rank. This is by all means visible in her scholarly work and rich bibliography where one can see her considerable knowledge of a variety of issues of the Early Antiquity, Roman and even medieval archaeology.

Golem Grad is not a site that can offer sensational discoveries, but each year it opens new questions that challenge the researcher's spirit of the professor, and she has kept on returning for almost thirty years. She actually never searches for sensations. Her greatness is in the fact that one can make big conclusions significant for the archeological science not only in the big, attractive finds, but also in the small and seemingly insignificant ones.

Our cooperation has also continued on other archaeological sites: in her native Ohrid, at the basilica in the village of Tašmaruništa and the Sv. Ilija (St. Elijah) necropolis in the village of Delogožda, Struga; I was especially fond of her visits at Vardarski Rid, Gevgelija, where her useful suggestions are always welcome.

This is a small gift to a great lady, great scholar and first of all a wonderful person, Professor Vera Bitrakova Grozdanova.

Silvana Blaževska